

PRZEGLĄD POMORSKI

DZIENNIK CHELMŹYŃSKI

ORGAN URZĘDOWYCH OGŁOSZEŃ POW. TORUŃSKIEGO I M. CHELMŹY

Nismo demokratyczne i bezpartyjne poświęcone sprawom kulturalno-oświatowym i gospodarczym
PRENUMERATA:

wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt z dodatkiem tygodniowym „STRZECHA RODZINNA” wynosi miesięcznie w ekspedycji 3,10 zł, z odnośnikiem w dom przez listonosza 2,46 zł, kwartalnie 7,38 zł. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie gazety.

Nakładem i drukiem „Drukarni Przemysłowej” (Fr. Miemczyk) w Chełmży.

Redakcja czynna od godziny 11 — 12 i od 16 — 17-tej.

Redaktor odpowiedzialny: FRANCISZEK MIEMCZYK, Chełmża.

Telefon 72.

OGŁOSZENIA:

10 groszy za millim. 1 łamowy, szerokości 33 mm. Za reklamy na stronie tekstowej szerokości 82 m/m. 50 gr. na II-giej 75 gr. na I-iej 1,— zł.

Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. — Przy dochodzeniach sądowych i konkursach wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty.

Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsca administracja nie odpowiada. Kontabankowe: Komunalna Kasa Oszczędności w Chełmży — Bank Ludowy Chełmża — Vereinsbank Chełmża — Miejsce płatności Chełmża

Redakcja Administracja i Ekspedycja: Chełmża, przy Rynku Bednarskim nr. 1., narożnik ul. Hallera

Nr. 244.

Chełmża, środa, dnia 23-go października 1929 r.

Rok II.

Gospodarka samorządowa miast w Polsce.

Jest dziś publiczną tajemnicą że gospodarka niektórych miast w Polsce stoi przed ruiną a prawie wszystkie miasta bez wyjątku walczą z ciężkim przesileniem finansowym. Bez skrupułów puszcza do protestu jedno z miast w Kongresówce weksli na milion złotych, nie zważając na skutki lekkomyślności, a za inne miasta znowu płacimy naszymi podatkami procenty i podatki, bo inaczej grożą dalsze im konsekwencje.

„Radosna twórczość” owych samorządów puściła się na bezmiar inwestycji, nie obliczając i nie kalkulując nawet, czy z opodatkowań dopuszczalnych opłacić może procent, a co tu mówić dopiero o jakiegokolwiek rozumnym przewidywaniu takich czy innych sytuacji finansowych.

Dziś tem jaskrawiej rzuca się w oczy bezmyślność tej gospodarki, powiększającej trudności, jakie powstały z obecnej sytuacji finansowej i gospodarczej.

Tu bezmyślność nie jest odosobniona i spotkać ją można we wszelkich dziedzinach gospodarki społecznej. Mamy na myśli gospodarkę Kas Chorych, które w jednym roku przebudować chciałyby nie tylko system leczenia, lecz co drugi rok budują czy kupują gmachy na te urządzenia. Koniem końcem całość przypomina anegdotkę o osle, który się puścił na gładki lód i . . . połamał sobie nogi.

Oto onegdaj odbyło się w Warszawie posiedzenie Zarządu Związku miast polskich i z tego zebrania zawiązało się, że społeczeństwo nazwie paskudnym. Otóż rezolucja mówi, że Zarząd starał na stanowisku, by w dalszym ciągu domagać się od państwa przywrócenia tych uprawnień podatkowych, które zostały w swoim czasie odjęte miastom.

Bardzo proste rozwiązanie, o ile chodzi o zarządy miast, lecz czyż to postawienie sprawy jest na równi zachęcające dla społeczeństwa, płacącego podatki? Wiemy przecież, iż mimo ograniczeń, o których mówi rezolucja, budżety miast z roku na rok pęcznią i w wielu wypadkach przekroczyły poziom budżetów przedwojennych. A przecież w żadnej mierze nie osiągnęliśmy możliwości płatniczych stosunków przedwojennych. Mówimy to delikatnie językiem ekonomistów, bo w przetłómaczeniu stęskającego płatnika brzmi to jeszcze inaczej.

Zresztą co tu mówić nawet o zwiększeniu możliwości podatkowych miast, które swe inwestycje zakropiły do rozmiarów, jak gdyby takowe nie miały być pokryte z podatków obywateli, a bogatego wujka z Ameryki, który tylko na to czekał, by pieniądze dać. A tym czasem pożyczki chcą być nie tylko oprocentowane, lecz na czas zapłacone i w dodatku pożyczki . . . zwrócone.

Rozumiemy potrzeby niektórych miast; niejedne są bardzo palące, lecz czyż zaniedbania stulecia usunąć można w kilku zaledwie latach? Dlatego słuszność miał dyrektor departamentu samo-

Tajemnicza wizyta — Winc. Witos prezesem „Piasta”

Warszawa. Marszałek Daszyński przyjął w ostatnich dniach szereg przywódców klubów poselskich. Rozmowy tyczyły się jak dowiaduje się Agencja Wschodnia usprawnienia działalności sejmowej w czasie obrad nad budżetem.

Kwiatkowski u Bartla.

L w ó w. Minister Kwiatkowski w sobotę po powrocie z Borysławia zatrzymał się wieczorem przez parę godzin we Lwowie, do czasu odjazdu pociągu pospiesznego do Warszawy. Minister Kwiatkowski korzystając z tej przerwy w podróży odwiedził b. premiera prof. Bartla i zabawił u niego do godz. 22. Jak nas zapewnił prof. Bartel wizyta miała charakter wyłącznie kurtuazyjny.

Piastowcy w opozycji.

Warszawa. W sobotę odbyło się posiedzenie klubu PSL. Piasta. Po ożywionej dyskusji prezesem klubu wybrany został poseł Wincenty Witos. Natychmiast po wyborze, posłowie piastowscy opuścili sejm. Poseł Witos udał się w Poznańskie na mające się tam odbyć zebrania posel-

kie. Postawienie tego klubu zasłaniając się tajemnicą odmówił informacji co do szczegółów obrad.

Warszawa, 21. 10. O posiedzeniu piastowców donoszą jeszcze pisma warszawskie.

W dyskusji zaznaczono zgodnie potrzebę solidarnego występowania z polskimi stronnictwami opozycyjnymi w zasadniczych sprawach, które wejdą na porządek dzienny sesji budżetowej sejmowej. Konkretnie wnioski, dotyczące taktyki klubu w okresie sesji sejmowej, ze szczególnym uwzględnieniem spraw, związanych z rewizją konstytucji, zapadną na następnym posiedzeniu, które odbędzie się dnia 30 bm.

Posiedzenie klubu, trwające zaledwie dwie godziny, wykazało zupełną jednogłośnieść całego klubu w stosunku do wszystkich aktualnych zagadnień.

Warszawa, 21. 10. Dnia 29 i 30 odbędzie się w Warszawie konferencja przewodniczących klubów parlamentarnych centrum i lewicy w sprawie ustalenia wspólnej taktyki podczas sesji sejmowej.

Wykrycie spisku komunistycznego w Paryżu.

Paryż. Wszczęte śledztwo w sprawie spisku komunistycznego stwierdziło udział w nim 60 bojowców w tej liczbie 4 deputowanych komunistycznych.

Ogólna liczba aresztowanych w wyniku śledztwa wynosi 160 osób.

Wszyscy są oskarżeni o branie udziału przeciw bezpieczeństwu wewnętrznemu i zewnętrznemu państwa.

Dr. Zaunius — litewskim ministrem spraw zagranicznych.

Berlin. „Frankfurter Zeitung” donosi z Kowna, iż w najbliższych dniach nastąpić ma decyzja w sprawie obsadzenia teki spraw zagranicznych w rządzie Tubialisa. Na stanowisko to powołany zostanie sekretarz gen. M. S. Z. dr. Zaunius, który był wiernym współpracownikiem Waldemarasa, tak iż nie należy oczekiwać zmiany kursu litewskiej polityki zagranicznej.

Aresztowanie Rakowskiego b. ambasadora sowieckiego w Paryżu.

Berlin. „Berliner Tg.” donosi, że w kołach niemieckich trockistów obiega wiadomość otrzymana z rosyjskich kół opozycyjnych, iż b. ambasador sowiecki w Paryżu Rakowski, który niedawno razem z Trockim zwrócił się do Stalina z prośbą o przyjęcie ich z powrotem do partji, został aresztowany przez GPU w Saratowie i wywieziony do położonego o 300 klm. na południowy zachód od Tomsku miasta Barnauli. Zarządzenie to naczelnej instancji rosyjskiej partji komunistycznej uważane jest za dowód odrzucenia prośby przywódców opozycyjnych.

Mac Donald chce ustąpić na rzecz Snowdena.

Londyn. Wieczorna prasa angielska podaje dziś tekst mowy Mac Donalda, wygłoszonej w Kanadzie, w której premier oświadczył, że nosi się z zamiarem złożenia swego urzędu, a to ze względu na stan zdrowia. Mac Donald chciałby jednak przedtem zabezpieczyć rezultaty swej akcji rozbiorczej na morzu.

Jako następcą na stanowisku premiera wymieniany jest kanclerz skarbu Snowden.

Prześladowanie chrześcijan w Z. S. R. R.

Ryga. G. P. U. aresztowała w Wiatce biskupa Wiktora oraz 23 wiernych. G. P. U. oskarża aresztowanych o przynależność do tajnej organizacji antysowieckiej, która planowała zbrojne wystąpienie przeciwko obecnemu rządowi. Biskup Wiktor jest siódmym z rzędu biskupem, aresztowanym przez G. P. U. w miesiącu bieżącym.

rządowego dr. Duch, zalecając stosowanie najbardziej idących oszczędności i ograniczeń tempa oszczędności. Dlaczego jednakże to mądre wypowiedzenie nie padło wcześniej, a zwłaszcza w wypadkach gdzie w budżetach robiono ubranie na wyrost? Cośkolwiek władzy posiadają przecież w tym wypadku czynniki miarodajne. Dziś ból po niewczasie, a w dodatku kłopot.

Nie przypuszczamy jednakże, ażeby nasze władze poszły na lep straszliwych w tonie rezolucyj Zarządu miast polskich. A może nasze rady miejskie, składające się przecież z podatników, będą wiedziały, co zrobić. To zbiorowisko ludzi, pojedynczo stęskające stale na ciężar podatków rzadko wie, od czego rozpocząć a na czym skończyć. Może dzisiejsze położenie nauczy je wreszcie rozumu i . . . rachunkowości.

Z kraju.

Jak wielkie są potrzeby inwestycyjne miast polskich?

Ministerstwo spraw wewnętrznych przeprowadziło ankietę w celu ustalenia niezbędnych wydatków na przeprowadzenie całkowitego planu inwestycyjnego miast polskich.

Otóż według wyniku tej ankiety ogólna suma wydatków na cele inwestycyjne powinna wynosić w miastach wydzielonych 2.240 mil. zł., w miastach nie wydzielonych 642 mil. zł.

Najniezbędniejsze zamierzenia inwestycyjne na okres najbliższy trzechletni wymagały wydatkowania około 1.600 mil., a dla miast drugiej kategorii wykonanie całkowitego planu inwestycyjnego dotyczącego majątku komunalnego w gminach miejskich wymagałoby 800 mil. zł. Najniezbędniejsze inwestycje na najbliższy okres 3-letni pochłonęłyby 330 mil. zł.

Według ankiety przeprowadzonej przez Związek Miast Polskich na 533 miast, które zgłosiły zapotrzebowanie kredytowe na sumę 644 mil., otrzymało 77 miast kredyty na sumę 135 mil.

W tych kredytach przeważają inwestycje przedsiębiorstw rentowych, jak elektrowni, rzeźni, chłodni i gazowni,

Defraudacja gminnych pieniędzy przez posła Józefa Baćmagę.

Po zaznajomieniu się ze sprawą posła Józefa Baćmagi na podstawie sprawozdania przedstawicieli Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem posła Jerzego Barańskiego i senatora prof. Juliana Poczetowskiego, który w dniu 10 października r. b. na miejscu zbadali sprawę defraudacji pieniędzy gminnych przez wójta Józefa Baćmagę, — Prezydium Klubu Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem doszło do przekonania, że sprawa defraudacji pieniędzy gminnych popełniona przez posła Józefa Baćmagę jest udowodniona.

Prezydium Klubu BBWR, po sprawdzeniu w starostwie radomskim, że przy rewizjach kasy dokonanych dnia 12. X. r. b. przez odnośne władze stwierdzono brak w kasie zł. 11.346 / jedenaście tysięcy trzysta czterdzieści zł. przyjęto wniosek Prezesa Klubu o konieczności wykluczenia posła Baćmagi z klubu BBWR i postanowiło przedstawić plenarnemu posiedzeniu Klubu odpowiedni wniosek do formalnego załatwienia.

Polska a Bank Reparacyjny.

Polska reprezentowana będzie w kapitale zakładowym Banku Reparacyjnego przez udział w wysokości 6 mil. dol., który wpłaci Bank Polski. Oprócz siedmiu państw, które należą do grupy założycieli banku t. zw. pierwszej, t. j. Anglii, Francji, Belgii, Włoch, Niemiec, Japonii i St. Zjednoczone A. P. którym przysługuje prawo delegowania przedstawicieli do rady tego banku inne państwa, a w tej liczbie i Polska, mają przez swe instytucje emesyjne przedłożyć listę 4 kandydów, z pośród

Projekt o reformie podatku obrotowego wejdzie wkrótce pod obrady Rady Ministrów.

Jak już donosiliśmy, w ministerstwie skarbu kończy się praca nad przygotowaniem projektu ustawy, reformującej podatek obrotowy. W najbliższym czasie projekt ten znajdzie się na stole obrad Rady ministrów.

Wytoczną nowego projektu — jak donosi jedno z pism — jest tendencja do ociążenia handlu. Wyrazem jej jest zmniejszenie jednoprocentowego podatku od hurtu do połowy.

Jednocześnie obniżony będzie do 1 proc. podatek obrotowy od przedsiębiorstw detalicznych i operacji bankowych, z wyjątkiem operacji walutowych dewizowych i papierami wartościowymi. Ta ostatnia zmniejsza obowiązywać ma dopiero od roku 1931.

Projekt kładzie duży nacisk na ściśle określenie wszelkiego rodzaju pojęć handlowych i uniknięcie w ten sposób nieporozumień, powstających

z niejasnych definicji.

Np. projekt definiuje szczegółowo pojęcie hurtu, przyczem zwraca nieco jego interpretację obecną. Operację hurtową, wedle nowego określenia — jest trwała sprzedaż większej ilości towaru w celu dalszej odsprzedaży, albo też przeróbki. Sprzedaż większej ilości towaru dla celów własnych odbiorcy (wyjawszy przeróbkę produkcyjną) nie jest operacją hurtową.

Nowela do ustawy przewiduje pełnomocnictwa dla ministerstwa skarbu w zakresie nakładania podatku (aż do wysokości 9 proc.) na towary importowane. Ten punkt projektu podyktowany jest chęcią osłabienia przywilejów, jakimi cieszą się importerzy zagraniczni w swoich krajach, co pozwala im skutecznie konkurować z wytwórczością polską.

których mogą być mianowani przedstawiciele danego kraju do Rady Banku Reparacyjnego.

Prezes banku emisijnego danego kraju nie jest skrepowany niczem w wyborze kandydatów danego kraju. Mogą to być zarówno czynni urzędnicy, względnie ministrowie, lub też wybitni przedstawiciele finansjerzy świata ekonomicznego i nauki. Poza szeregiem innych względów powaga i popularność danych kandydatów w świecie międzynarodowym decyduje o szansach wyboru. Kandydatury polskie do rady Banku Reparacyjnego przedstawi prezes Banku Polskiego, dr. Wróblewski.

O ratowanie biblioteki Jagiellońskiej.

Jak się dowiadujemy, pp. posłowie prof. Krzyżanowski i dr. Dybowski — z Krakowa zgłosili na posiedzeniu klubu sejmowego BBWR. w dniu 17 bm. wniosek treści następującej:

„Klub parlamentarny BBWR. wobec bardzo niepokojącego oświadczenia rektora uniwersytetu Jagiellońskiego, że zbiory biblioteki Jagiellońskiej niszczone, — zwraca się do rządu z apelem o doraźną pomoc i odpowiednie skuteczne zarządzenia w celu ratowania tych zbiorów, stanowiących bezcenną własność narodu“.

Rząd złoży sejmowi ustawę z kredytami dodatkowymi za 1927-28 r.

Na ubiegłej sesji budżetowej sejmu opozycja prowadziła ostrą kampanię przeciw rządowi na tle kredytów dodatkowych w budżecie na 1929-28 r. Domagała się ona, by rząd złożył w sejmie jak najprędzej ustawę o dodatkowych kredytach na ten okres. Rząd w osobie ówczesnego premiera, prof. Bartla złożył oświadczenie, że projekt taki będzie zgłoszony do łaski marszałkowskiej, jednak nie wcześniej, niż po zamknięciu rachunków. Opozycję nie zadowolilo oświadczenie szefa rządu i wo-

bec tego doprowadziła kampanię swą do oskarżenia b. ministra skarbu p. Czechowicza przed trybunałem stanu.

Dowiadujemy się, że rząd zamierza obecnie równocześnie z preliminarzem budżetowym 1930-31 r. zgłosić do sejmu także projekt ustawy z kredytami w wysokości 500 mil. zł., wydatkowymi w okresie budżetowym 1927-28 r., ponieważ Najwyższa Izba kontroli w okresie wakacji sejmowych dokonała zamknięcia rachunkowego tego okresu.

Polsko-rumuńskie rokowania lotnicze w Warszawie.

W dniu 25 bm. rozpoczną się w Warszawie polsko-rumuńskie rokowania o zawarcie umowy lotniczej. Na mocy tej umowy zaprowadzona będzie stała regularna komunikacja lotnicza między Polską a Rumunją.

Za światowy rekord wysokości na awionetce polskiej.

Wczoraj na terenie Aeroklubu akademickiego w Warszawie odbyło się uroczyste rozdanie dyplomów absolwentom świeżo ukończonego kursu pilotażu. Szef lotnictwa pułkowego pułk. Rajski wręczył nagrodę ministerstwa komunikacji w wysokości 1000 zł. porucznikowi Żwirce, który osiągnął na awionetce światowy rekord wysokości. Wręczył mu również papierosnicę jako nagrodę Aeroklubu. Konstruktorzy awionetki pp. Rogalski, Wigura i Drzewicki otrzymali efektowne posążki. Wręczono również puchar przedstawicielowi Aeroklubu za zwycięstwo w locie południowo-zachodnim Polski.

Rozpowszechniajcie Przegląd Pomorski

Juljusz de Gastyne.

Śmiertelny pocałunek

(Przekład z francuskiego).

(Ciąg dalszy).

(128

Zbyteczna była z jej strony podnieta do zemsty. Raul de Trevois szedł już ku Oktawjuszowi. Straszny był. Piękna twarz wykrzywiona skurczem bólu i wściekłości, głębokie łagodne oczy teraz rzuciły pioruny, białe ręce zacisnęły się, wpijając paznokcie w ciało, jakby dławiając już gardło nikczemnika. Oktawjusz, trzymając przed sobą krzesło, cofał się machinalnie ku drzwiom.

Wtem Raul zatrzymał się, sięgnął do kieszeni surduta i w rękę jego błysnęła lufa rewolweru.

— Giń, psie nikczemny! — syknął przez zaciśnięte zęby, mierząc w głowę lotra.

Nagle stojąca u drzwi dziewczyna krzyknęła przeraźliwie, skoczyła naprzód i objęła ramionami pobladłego Oktawjusza.

— Nie strzelaj pan! — Ani się waż... On mój, mój! Nikt nie ma prawa do niego, tylko ja. Oktawjuszu, kochany mój, czy pamiętasz, jak opo-

wiała matka o śmiertelnym pocałunku Magdaleny de Sepones i jej nowozaślubionego męża? Ja cię chcę uściskać po raz ostatni, choćby to miał być śmiertelny pocałunek.

Oktawjusz szarpnął się silnie, chcąc się uwolnić z objęć szalonej Włoszki, już uwolnioną jedną ręką sięgnął jej do gardła, gdy nagle Łucja błyskawicznym ruchem sięgnęła za stanik. Błysnęło ostrze sztyletu i utonęło w piersi Oktawjusza.

— Tak się mści Włoszka! — zaśmiała się śmiechem szalonym. — Oktawjuszu, pójdźmy razem, choćby nawet... do piekła!

I dymiącym, krwią ociekającym sztyletem ugodziła z całych sił w pierś własną.

Za chwilę u stóp oszołomionego, przerażonego Raula leżały dwa drgające, w kałuży krwi rzucające się ciała.

Prędko odzyskał jednak przytomność. Serce jego i umysł przepełniało takie uczucie radości pod wpływem usłyszonej z ust nieszczęsnej Włoszki wiadomości, że nawet przerażająca scena, jaka się w oczach jego w jednej chwili rozegrała, zagłuszyły go nie mogła. Ale jednocześnie uczył wielki niepokój i zakłopotanie, co począć wobec tych dwóch trupów. Lada chwila może ktoś nadejść i wszezać alarm. On, człowiek w tym domu obcy i nieznan, zostanie z pewnością aresztowany i uwięziony, dopóki się sprawa nie wyjaśni.

— Trzeba uciekać przedewszystkiem — postanowił szybko — i naprzód zobaczyć się z

notariuszem. On załatwi wszystko, co będzie potrzeba, z władzami sądowymi.

Tak też zrobił.

Gdy tego dnia Głowana Darena obudziła się ku wielkiemu swemu zdziwieniu spostrzegła, że córki jej już w domu nie było. Znalazła tylko na stole kartkę, skreśloną przez nią następującej treści:

„Matko moja! Z podsłuchanej rozmowy twojej z Pouletardem dowiedziałam się, że Oktawjusz de Maussinior ma zamiar zaślubić Martę Duplaisir i że przyrzekł oddać rękę moją Pouletardowi. Muszę ci zatem wyjawić całą prawdę. Pana Izadora nie kocham i nigdy za niego nie wyjdę. Ale — kocham Oktawjusza! Kocham go oddawna i on mnie kocha, przynajmniej tak przysięgał. Widywałam się z nim pokryjomu, bez twojej wiedzy.“

Matko, on mnie tak oszukał, jak zawiódł Magdaleny de Sepones. Może byłby słowa dotrzymał gdyby nie ta wielka dama, piękna i bogata i wykształcona, ta przeklęta Marta! Ona odebrała mi, Oktawjusza, zaślubi go, a przecież ja tylko mam prawo do niego. Będzie moim, albo niczym! Idę do niego rozmówić się po raz ostatni. Nie wiem jeszcze jak postąpię, ale chcę się zemścić, lub zginąć sama, a wtedy ty, matko, mnie pomóż! Bądź zdrowa, matko, może na zawsze, pamiętaj o twojej Łucji“.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Kino Czarodziejka

Rynek Bednarski

Dziś we wtorek Dziś Napięcie!
Uroczysta premiera!

Początek seansów o g. 6,45 9,45. **Humor!**

Potężny dramat cyrkowy, odsłaniający kulisy życia artystów i artystek cyrkowych pt.

ARENA GROZY

Powaga!**Naprężenie!****Nadprogram podwójny!****Salwy śmiechu!****Humor!**

Z Pomorza.

Papowo Biskupie (Poświęcenie Domu Katolickiego). W ubiegłą niedzielę wioska nasza przybrała charakter odświętny. W dniu tym mianowicie obchodzili nader ważną uroczystość, pełną powagi i nastroju.

Parafia nasza ściągnęła liczne rzesze wiernych miejscowych i zamiejscowych na uroczyste poświęcenie Domu Katolickiego.

O godz. 4-ej po poł. odbyły się w kościele parafjalnym uroczyste nieszpory z wystawieniem Sanctissimum, które celebrował ks. proboszcz Ziemiowski.

Po nieszporach ruszyła uroczysta procesja w asyście duchowieństwa i wyższych władz do nowo-wybudowanego gmachu Domu Katolickiego. Tu ks. proboszcz Ziemiowski w uroczystym nastroju obecnych dokonał w asyście księży samego aktu poświęcenia, poczem wygłosił okolicznościowe przemówienie, witając na wstępie przedstawiciela Województwa, p. Zapałę, starostę powiatowego, p. dra. Bogocz, oraz innych dostojników, przybyłych na tak wzniosłą uroczystość poczem przedstawił we wzniosłych słowach znaczenie Domu Katolickiego, dziękując zarazem Władzom i ofiarodawcom za hojną współpracę w budowie tegoż. Czcigodny duszpasterz zakończył przemówienie swe okrzykiem na cześć Ojca św. i Prezydenta Rzplitej.

Z kolei zabrał głos radca Wojewódzki, p. Zapała, przedstawiając ducha polskiego podczas zabiorów, gdy gnębił nas potrójny but wroga i wzywał wszystkich do intensywnej pracy dla dobra kościoła i całego Państwa.

W dalszym ciągu zabrał głos starosta powiatowy, p. dr. Bogocz, reasumując przemówienia prelegentów dziękując zarazem wszystkim ofiarodawcom za wytrwałą i ofiarną pracę.

Na tem zakończono część pierwszą uroczystości. W części 2-giej nastąpiły deklamacje, śpiewy, przedstawienia sceniczne i zabawa.

W międzyczasie wygłosił treściwe przemówienie z ramienia Kółka Rolniczego i gminy, p. Smół, właściciel miejscowego młyna parowego.

W dobitnych słowach przedstawił mówca różnicę między przeszłością a teraźniejszością. Stosunek pracodawcy do pracobiorcy w czasach dawniejszych i obecnych.

Zabawą wieczorną zakończono uroczystość poświęcenia Domu Katolickiego.

Nowe, pow. świecki. (Kradzież). W nocy z soboty na niedzielę, amatorzy cudzej własności złożyli „wizytę“ u miejscowego kupca, p. Chmielewskiego. Nieproszeni goście należeli widocznie do przestępców, bo przybyli samochodem i zabrali towaru na sumę 19 tys. zł.

Sprawcy musieli być dobrze obeznani z lokalnymi stosunkami, ponieważ w składzie znajdował się pies, dla którego przywieźli dawkę trucizny, tak, iż im nie przeszkadzał.

Sępólno. (Nieszczęśliwy wypadek). W poniedziałek w godzinach wieczornych wydarzył się tu wypadek wskutek nadmiernej szybkiej jazdy samochodu. Otóż na wóz z zaprzęgiem p. Skrzyżczaka z Sępólna najechał pędzący samochód, przyczem p. Sk. i jego koń odnieśli dość poważne obrażenia, wóz natomiast został rozstrzaskany. Kierowca samochodu, którego numer rejestracyjny stwierdzić zdołano, będzie odpowiadał za wyrządzone szkody przez zbyt szybką jazdę.

Jeleń, pow. tucholski. (Włamanie). W nocy z wtorku na środę, za pomocą wybicia szyb w oknie, dostali się nieznani osobnicy do mieszkania gospodarza Jeszkiego, gdzie zabrali jeden płaszcz i inne rzeczy z garderoby oraz bielizny,

jak również srebrny zegarek, portfel itd., ogólnej wartości około 400 zł. Śledztwo za sprawcami jest w toku. Należy przypuszczać, że tej kradzieży dokonała ta sama szajka, co przed kilkoma dniami okradła gospodarza, p. Nimtza w sąsiednim Kęsowie.

Lutowo, pow. Sępólno. (Utonęła w torfowisku). W środę 9 bm. wpadła do torfowiska i utonęła 8-letnia córka rolnika Stachowicza. Pała ona opodal torfowiska bydło i prawdopodobnie nieświadoma niebezpieczeństwa, przechyliła się nad torfowiskiem i wskutek tego wpadła do wody. Po pewnym czasie zauważyli brak dziewczynki w pobliżu pracujący ludzie, którzy przeczując nieszczęście nadbiegli, lecz wszelka pomoc była już spóźniona, bowiem nieszczęśliwa w tym czasie utonęła.

Zapisz sobie,

bo już czas się informować o ważnych zdarzeniach gospodarczych i politycznych kraju i całego świata. Aby wiadomości te szybko i tanio otrzymać, zapisz sobie za **2,45 zł. na miesiąc listopad.**

„Przegląd Pomorski”.

KRONIKA

Chelmska, dnia 22 października 1929 r.

Kalendarzyk.

Wtorek: Korduli, Marji Salome.

Środa: Jana Kapistrana w.

NOCNY DYŻUR LEKARSKI.

Dyżur niedzielny i tygodniowy dla członków Pow. Kasy Chorych pełni w tym tygodniu p. dr. Grossfus.

DYŻUR NOCNY APTEK.

Dyżur nocny pełni „Apteka Nowa” pana Maliszewskiego.

Honorowa Odznaka Frontu Pom.

Z powodu zbliżającego się 10-lecia objęcia Pomorza, przyłączenia go do macierzy oraz zaślubin Bałtyku z Polską, przedłużamy wydawanie odznak frontu pomorskiego do dnia 10-go lutego 1930 roku. Po tym terminie wydawanie odznak wspomnianych wyżej będzie ostatecznie zakończone. Wnioski i pisma o wyjaśnienia należy adresować: „Komisja Odznaki Honorowej Frontu Pomorskiego, Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 10”. Do listów należy dołączyć znaczek za 25 gr. na odpowiedź. Cena odznaki

wraz z legitymacją zł. 6. Przesyłka polecona zł. 1. Przesyłka polecona za zaliczeniem pocztowym zł. 1,70.

— **Dodatkowe targi remontowe na Pomorzu.** Komisja remontowa nr. 2 wyznaczyła dodatkowe targi remontowe na Pomorzu w następujących miejscowościach:

1) w Pelplinie, pow. Tczew — 12. 11. 1929 r. o godz. 9,30;

2) w Laskowicach, pow. Świecie — 12. 11. 1929 r. o godz. 14.

3) w Grudziądzu — 13. 11. 1929 r. o godz. 10;

4) w Gorzuchowie, pow. Chełmno — 13. 11. 1929 r. o godz. 14,30.

5) w Jabłonowie, pow. Brodnica — 14. 11. 1929 r. o godz. 9.

Zaleca się, aby pp. Hodowcy, którzy mają konie zdadne dla wojska, takowe przedstawili Komisji Remontowej i to: dobrze utrzymane i wprowadzone, aby podział zakupionych koni na pulki mógł niebawem nastąpić.

Wiek, wzrost koni i ceny remontowe, te same co i na poprzednich targach remontowych.

— Tydzień Dziesięciolecia Obrony Granic Zach.

Na podstawie zezwolenia M. Sp. W. 1. dz. 1V. D. 15134/29 organizuje Związek Obrony Kresów Zachodnich na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej w czasie od **3 do 9 listopada b. r.** Tydzień Dziesięciolecia Obrony Granic Zachodnich. Celem Tygodnia jest propaganda programu Z. O. K. Z., zwiększenie ilości członków zwyczajnych i wspierających i zdobycie funduszy na prace Z. O. K. Z. przez sprzedaż znaczków (żetonów) „Dziesięciolecia Obrony Granic Zachodnich” i wydawnictw Z. O. K. Z.

Zarząd Okręgu Pomorskiego Z. O. K. Z. zwraca się z gorącym apelem do całego społeczeństwa polskiego na Pomorzu, ażeby w ciągu Tygodnia licznie wstępowało w szeregi członków Z. O. K. Z. i ofiarnością swą poparło działalność tej organizacji.

— **Podwyżki cukru nie będzie.** Jak się dowiadujemy, projektowana podwyżka cukru nie nastąpi. Cukrownie poznańskie zgodziły się na ustępstwa wobec cukrowni małych, wskutek czego i te będą mogły zaspakajać do pewnego stopnia potrzeby wewnętrzne kraju.

W związku z tem dowiadujemy się, że p. premier dr. Świątalski przyjął wczoraj p. sen. Zagłenicznego, który w imieniu organizacji przemysłu cukrowniczego zdał mu sprawę z wyniku rokowań pomiędzy organizacjami terytorjalnymi tego przemysłu. Rokowania doprowadziły do zawarcia porozumienia obejmującego przemysł cukrowniczy na całym obszarze Rzplitej i zapewniły przemysłowi temu stabilizację stosunków na szereg lat. Na podstawie porozumienia przeprowadzone zostaną prace organizacyjne, które pozwolą usprawnić tę gałąź produkcji, ustalając ceny cukru na obecnym poziomie na okres kilkuletni.

— **Właściciele autobusów organizują się.** Z inicjatywy licznego grona właścicieli autobusów na Pomorzu, odbędzie się w środę, 23 b. m. o godz. 5 po poł. w hotelu Centralnym w Grudziądzu, zebranie, którego celem będzie utworzenie Pomorskiego Związku Właścicieli Autobusów. Myśl piękna i godna urzeczywistnienia. Zorganizowanie się właścicieli autobusów w jeden, siłny związek, może przynieść i spore korzyści.

— **Z naszej Gromady Starszo-Harcerskiej!** W niedzielę dnia 6. X. 29. odbyły się w Gromadzie Starszych Harcerzy zawody wewnętrzne.

Rano o godz. 6,30 poszliśmy wspólnie na mszę św. Po nabożeństwie zebrano wszystkie potrzebne

sprzęty i przybory sportowe i pospieszyliśmy na „łakę sportową“ czyli na przyszły nasz „stadion miejski“. Tu nastąpiło najpierw zdjęcie fotograficzne wszystkich zawodników, następnie wyłoniono komisję sędziowską, poczem przystąpiono do samych zawodów. Z pośród różnych gałęzi sportu, jakie harcerstwo uprawia, odbyły się: lekko-atletyczne jak bieg na 100 mtr.; skok wzwyż, skok w dal; rzut dyskiem, i bieg na 400 mtr. Wyniki: I. 13 ³/₅ sek, II. 1.35 mtr, III. 4.85 mtr IV. 25 mtr, a na V tem chodziło o uzyskanie 3-ich 1-wszych miejsc.

Celem urządzonych zawodów było: wykazanie u wszystkich członków „Naszej dzielnej Gromady Harcerskiej“ swych zdolności i sił fizycznych, co zostało w zupełności osiągnięte. Po odbytych zawodach przeprowadzono z całą „Gromadą“ 1-szą gimnastykę poranną! — Popołudniu o godz. 5-tej nastąpiło wręczenie nagród t.j. 5 żetonów i 10 dyplomów zwycięzcom przez p. St. Łukomskiego, wielkiego Przyjaciela Idei Harcerskiej w ogrodzie druha Szymańskiego. — Po odśpiewaniu 1-iej zwrotki „Roty“ pobawiono się przy wspólnej „Kawce harcerskiej“ i śpiewach obozowych do późnego wieczoru. Tę chwilę wspólnej radości i... bardzo szybkiego ściągania ciastek z talerzy, uwiecznił 1 z druhów na kliszy, — Prócz druhów z bratniej naszej I. drużyny Harcerskiej, gościliśmy także przy stole naszego zawsze kochanego opiekuna — Tak to spędziliśmy naprawdę śliczną, jesienną niedzielę. Czuwaj.

— **Pod łaskawą uwagą Szan. Czytelników i sympatyków naszego pisma.** Pamiętajcie Szan. Czytelnicy, że z dniem 25 bm. kończą listonosze przyjmowanie abonamentu, można wtedy zamówić jeszcze „Przegląd Pomorski“ w Urzędach Poczтовых.

W najbliższych dniach rozpoczniemy druk ciekawej i interesującej powieści dlatego już z tego warto „Przegląd Pomorski“ zaabonować.

Z drugiej strony w niedługim czasie będzie toczyć się walka na forum sejmowym między Parlamentem i Rządem, co będzie napewno interesowało wszystkich.

„Przegląd Pomorski“ jako pismo urzędowe powiatu toruńskiego i miasta Chełmży przynosi wszelkie rozporządzenia Władz wyższych, Starostwa, Magistratu i t. d.

Nie zwlekajcie zatem z zapisaniem „Przeglądu Pomorskiego“ na następny miesiąc.

— **Z życia Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej „Promień“.** W ubiegłą niedzielę o godz. 3,45 zagałi prezes, druh Wiśniewski zebranie, poczem odśpiewano 1 zwrotkę „Hej do apelu“! Ze względu na to, że protokółarz znajduje się u patrona, ks. prałata Szydzyka, protokół nie został odczytany.

W dalszym ciągu wygłosił ks. wice-patron Manthey treściwy referat n. t. „O potrzebie konieczności intensywnej pracy“. W wybitnych słowach przedstawił Czcigodny referent wyniki intensywnej pracy zdrowej, zaś zgubne z drugiej strony skutki pracy wyrotowej.

W dyskusji zabrał głos aplikant sądowy p. Glemma i inni, we wolnych zaś głosach przemawiał p. Zakrzewski.

Na tem zamknął prezes obrady o godz. 4,45 po poł.

— **Kolektura Państwowej Loterii Klasowej Związku Obrony Kresów Zachodnich.** Generalna Dyrekcja Loterii Państwowej przyznała Zarządowi Głównemu Związku Obrony Kresów Zachodnich w Poznaniu kolekturę Państwowej Loterii Klasowej. Losy rozsprzedają biura Z. O. K. Z. Na Pomorzu biuro Okręgu Pomorskiego Z. O. K. Z. Toruń, Kopernika 5, telefon 503. Obecnie są już do nabycia losy do I klasy 20 państwowej Loterii Klasowej.

Ponieważ zysk z kolektury przeznaczony jest

na prace Związku Obrony Kresów Zachodnich, nie wątpliwie, iż wszyscy nabywający losy, będą korzystali z pośrednictwa kolektury Związku Obrony Kresów Zachodnich.

— **Wykopki ziemniaków.** Wybierka ziemniaków odbywa się prędko, gdyż pogoda stonkowo sprzyja. Pośpiech oczywiście potrzebny, bo nie wiadomo, jaka pogoda będzie w przyszłości. W mieście zakupić trzeba ziemniaki z wczesną, dopóki są suche, bo mokre ziemniaki psują się.

Kino „CZARODZIEJKA“.

Dziś, we wtorek premiera potężnego superszlagieru.

Kino „Czarodziejka“ wyświetla dziś pod kierownictwem nowej Dyrekcji potężny dramat cyrkowy pt. „Arena Grozy“. Obraz ten odślania widzom rąbek tajemnicy z życia artystów i artystek cyrkowych, ich przygody miłosne, walki fizyczne i duchowe czyli wogóle całe urozmaicenie ich luksusowego życia.

Film „Arena grozy“ trzyma widza od początku do ostatniego momentu zakończenia w ciągłym, bezustannym napięciu, naprężeniu nerwowym i zainteresowaniu.

Piękna treść, forma i zdjęcia wzbudzają podziw w obecnych. Nadprogram podwójna, zabawna komedia.

Kto więc pragnie zobaczyć nowość na ekranie, niech dziś spieszy do kina „Czarodziejka“ przy Rynku Bednarskim.

Ruch towarzystw.

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej „Promień“! Dziś, we wtorek, po wieczornym nabożeństwie Różańcowym odbędzie się w „Ognisku“ lekcja śpiewu. Przybycie wszystkich członków konieczne. Zarząd.

W piątek, dnia 25 października, w pierwszej bolesną rocznicę śmierci ś. p.

Franciszki Cieszyńskiej

odbędzie się w kościele pokatedralnym w Chełmży o godzinie 7-mej msza św., na którą zapraszają życzliwych pamięci zmarłej

maż i córeczki.

Nowy wynalazek XX. wieku
J. JAKUBOWICZ
Płaski zegarek
tylko
zł. 5,93
(zam. 25)

Wysyłamy pocztą za zaliczeniem elegancki zegarek nikielowy. Chód dzwiczny na kamieniach. Wyregulowany do minuty z gwarancją za dobry chód na 8 lat, 2 szt. 11,60, 4 szt. 22,68, 6 szt. 33,60. Lepszego gatunku 7,75, 9,50, 11,50, 15, 18, 21, 25, 35 zł. Na rękę z paskiem 14, 17, 20, 25, 30, 35, 40, 50 i 57 zł. Z francuskiego nowego złota 15,50, 2 szt. 30, 3 szt. 44 zł, ręczne z paskiem lepszego gatunku 20, 25, 37, 45, 55 66. Budziki stołowe 15, 17 i 20 lepszego gatunku 25, 30 i 40 zł. Łańcuszki z nowego złota po zł. 2,15, 3, 3,75, 4,85 i 6 zł. Za kosztą przesyłki płaci kupujący.

Adres zegarm.:
Józef Jakubowicz, Warszawa
Sienna 27, Oddz. 54.

Firma egzystuje od roku 1900. Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami. Mnóstwo listów dziękczynnych. Z powodu braku miejsca zamieszczamy niektóre: Nr. 4310) Zegarek otrzymałem, za który bardzo dziękuję, chodzi co do minuty i bardzo miły dla oka. Ku mojemu miłemu zdziwieniu chodzi lepiej od „Omegi“, który robi różnice naprzód albo w tył. Zegarek otrzymałem od Pana nie robi żadnej różnicy, tak dał się dokładnie wyregulować, proszę o taskawę przystanie mi możliwie w krótkim czasie jeszcze dwa zegarki płaskie, nikielowe. Po otrzymaniu zrobię zamówienie na większą ilość dla całego biura. Z poważaniem Jan Kałużyński, Lublin. (Nr. 3455) Sz. P. uprzejmie proszę o wysłanie jeszcze jednego zegarka z fr nowego złota. Przy tej sposobności mamy zaszczyt podziękować za otrzymane 3 zegarki z których jesteśmy zadowoleni. W najbliższych dniach wysyłę zamówienie na kilka zegarków dla Koła Młodzieży w Gołębiewku. Z poważaniem Stanisław Borowicz, prezes Tow. Rolnictwa w Kutnie

Pierwszorzędne
Pianina

poleca

B. Sommerfeld

Największa
w Polsce
Fabryka Pianin

Bydgoszcz
Śniadeckich 56.
Tel. 883 i 458

Potrzebny zaraz
pianista (ka)
do grania podczas
lekcji tańca.

Informacje w adm.
Przegl. Pomorskiego

Bezkonkurencyjne orzeźwiająco

„SINALCO“!

Woda mineralna,
naturalna i alkaliczna

„Ostromecko“!

Limonady! Woda sodowa

PIWO GRODZISKIE!

Piwo słodowe sanitarne
browaru bydgoskiego

„MATUŚ“!

Najlepsze piwa
browaru bydgoskiego, jak:

„Zdrój Wielkopolski“!

Pale Ale jasne! Koźlak!

Porter Wielkopolski!

poleca

A. Dylewski - Chełmża

Reprez. Browaru Bydg. - Bydgoszcz
ul. Toruńska 25. — Tel. 123.

Druki

wszelkiego rodzaju
wykonuje gustownie
szybko i tanio

**Drukarnia
Przemysłowa**

Pitki

w rozmaitych wielko-
ściach i kolorach ma
stałe na składzie.

Druk. Przemysł.

PP. Właścicielom samochodów
poleca

na dogodnych warunkach
po cenach oryginalnych

Opony wszystkich
rozmiarów

dętki, akcesorja pp.

Tadeusz Radomski

Przedsiębiorstwo rolniczo-handlowe

Chełmża — Pomorze

Biuro: Toruńska 37. Telefon 137.

Radjo

4 lampowe

z głośnikiem i kom-
pletnym urządzeniem
tanio sprzedam.

Informacje w ekspe-
dycji „Przeglądu Po-
morskiego“.

Nauki

księgowości, koresponden-
cji i stenografji
udziela

G. Vorreau

rewizor ksiąg

Bydgoszcz

ul. Jagiellońska 14.

!! Wytwornia pończoch !!

Norbert Bekowski

CHELMŻA

Chełmińska 11.

poleca trwałe

pończochy

począwszy już od 1.— zł.

skarpetki męskie już od
0,75 zł.

Przyjmuje także pończochy
jak i skarpetki do

nadwzięcia.